Radim

POMÁHAT NÁS BAVÍ

ČASOPIS STOMIKŮ

1/2020

Z ČECH AŽ DO LATINSKÉ AMERIKY

Pozoruhodný životní příběh českého geologa, Ing. Otto Horského, CSc., který získal peruánské státní vyznamenání

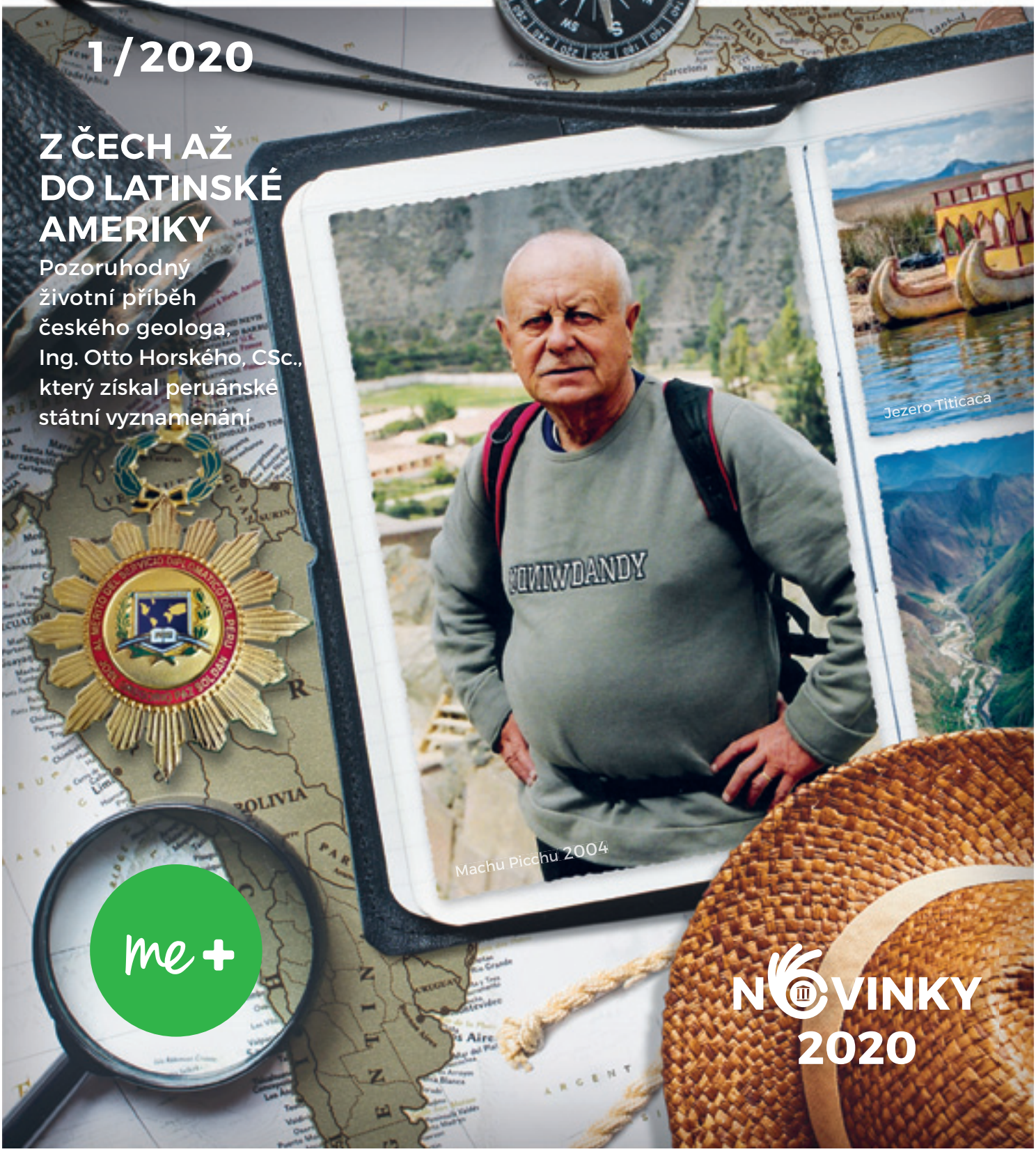

Z ČECH AŽ DO LATINSKÉ AMERIKY

POZORUHODNÝ ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH ČESKÉHO GEOLOGA, KTERÝ ZÍSKAL PERUÁNSKÉ STÁTNÍ VYZNAMENÁNÍ

S autobiografií a peruánským státním vyznamenáním v r. 2019

S panem inženýrem Ottou Horským jsem se potkala na loňském brněnském Setkání stomiků©, jehož je pravidelným účastníkem. Celoživotně se věnoval zajímavému oboru – inženýrské geologii. V souvislosti s geologií pracovně navštívil mnohé, i velmi vzdálené země. Více se dozvíte v našem rozhovoru.

Jak jste se dostal ke geologii?

Narodil jsem se v roce 1938 v Prostějově jako třetí ze šesti dětí. Po ukončení základní školy jsem studoval na gymnáziu. V blízkosti mého rodného města jsou Čelechovice a na jejich okraji světově proslulá lokalita čelechovický devon. Několik otevřených kamenolomů se pro mě staly opravdovým dětským eldorádem. Kutal jsem ve stěnách a objevil celou řadu nádherných zkamenělých korálů, z nichž některé druhy ani nebyly v té době popsány. To byl v mém životě první velký mezník. Touha po dobrodružství, záhadách a objevech a láska k přírodě, jejíž nedílnou součástí jsem se tehdy cítil a ji prožíval nejen všude kolem, ale i ve svém nitru, vedly již ve dvanácti letech k rozhodnutí stát se geologem. Po maturitě jsem se přihlásil ke studiu geologie na Vysoké škole báňské v Ostravě. Postupně jsem se zaměřil na inženýrskou geologii. Už tehdy jsem si vytkl jasný cíl – pracovat v uvedeném oboru jako expert v zemích Latinské Ameriky a poznat osobně život indiánů.

To byl na tehdejší dobu opravdu ambiciózní cíl. Jak jste se k němu přibližoval?

Nic v životě není zadarmo nebo náhodou. Jako přírodovědec nevěřím, že osud je každému dán a není proto třeba nic dělat. Nevěřím na zázraky, i když jsem se během života setkal s mnoha věcmi, pro něž jsem nikdy nenašel vysvětlení. Bylo mi ale naprosto jasné, že nejdříve se musím uplatnit doma v oboru, v inženýrské geologii. Měl jsem to nesmírné štěstí, že mě obklopovali a první mé odborné kroky vedli nejlepší učitelé a odborníci té doby. Průzkumné metody se teprve formovaly, nastupovaly nové netradiční způsoby geologického průzkumu, geofyzika, mechanika hornin a zemin, nové výpočetní metody. Starší kolegové nebyli ochotni se přizpůsobovat a pouštět se do rizika velké zodpovědnosti a časové náročnosti velkých vodohospodářských a civilních staveb. Proto

> **Touha po dobrodružství, záhadách, objevech a láska k přírodě mě vedly již ve dvanácti letech k rozhodnutí stát se geologem.**

Na štěrkové terase v Limě, r. 1976

jsem se dostal ihned po dokončení studií k velkým projektům, jako třeba k inženýrsko-geologickému průzkumu pro dálnici Praha-Brno, k řešení havarijního stavu Oravské přehrady na Slovensku, k inženýrsko-geologickému průzkumu pro přehrady Josefův Důl, Slezská Harta, přečerpávací vodní elektrárnu Dalešice a dalších asi dvacet přehrad. Metodika moderně pojatého inženýrsko-geologického průzkumu pro přehrady na příkladu naší nejvyšší sypané přehradní hráze v Dalešicích, druhé nejvyšší kamenité hráze v Evropě, se stala předmětem mé kandidátské disertační práce, kterou jsem obhájil v roce 1978. Této tematice jsem se pak věnoval po celou dobu své odborné praxe. Doplněny o zahraniční zkušenosti byly výsledky mých prací knižně zpracovány a vydány nejen v češtině, ale i v anglické a španělské verzi. Také jsem publikoval v renomovaných zahraničních odborných časopisech v různých zemích světa. Bylo mi ale od počátku jasné, že pokud chci být kvalitním a žádaným zahraničním expertem, musím být dobře jazykově vybaven. Studium němčiny a ruštiny na gymnáziu k tomu samozřejmě nestačily. Ihned jsem začal studovat španělštinu, z níž mám dvě státní jazykové zkoušky, a samozřejmě angličtinu. Dá se říci, že jsem dosáhl odbornosti potřebné pro expertní činnost v zahraničí. Ale i potom k tomu byla ještě dlouhá cesta. Než se mi to podařilo, uběhlo dalších 14 let. Třikrát jsem měl být vyslán na Kubu jako expert, potom dokonce jako profesor inženýrské geologie do Kostariky, ale nikdy to z pracovních důvodů v Československu nevyšlo. Až přišel rok 1974.

Tehdy se vám konečně začal plnit váš sen o práci v Latinské Americe?

Začátkem roku 1974 jsem byl vyslán za náš brněnský podnik Geotest do Banské Bystrice na odborný aktiv geologů. Prezentoval jsem tam svoje odborné zkušenosti z průzkumů pro přehrady a zejména aplikaci moderních průzkumných metod, téma mé kandidátské disertační práce. Ve čtvrtek večer mě pozval na večeři předseda Českého geologického úřadu JUDr. Josef Pravda. Jen tak z legrace jsem nadhodil téma Kuby, kam létal každý rok na kontrolu práce vyslaných českých expertů. Dlouze se na mě podíval: „Chceš jet do Peru? Již 4 roky připravujeme projekt mezinárodní pomoci Peru a máme připraveno 7 expertů k okamžitému výjezdu. Rozhodli jsme se vybudovat v Limě experimentální technickou kancelář, poskytující bezplatně poradenskou činnost. V pondělí s tím jdu do vlády.“ V duchu jsem si pomyslel, že je to nereálné. Čtyři roky příprav, experti jsou schváleni k výjezdu, v pondělí s tím jde do vlády. Ale když to řekl předseda, zastupující ve vládě geologii, řekl jsem mu, že pojedu rád.

Kuba 1980

V pondělí volali z Prahy, že pojedu do Peru jako první, vybudovat a řídit technickou kancelář. Zní to sice neuvěřitelně, ale opravdu se to tak seběhlo. Za dva týdny nato přišel konkrétní požadavek z Kuby, přímo

na moji osobu, abych tam odjel jako hlavní poradce na Ministerstvo stavebnictví. Počtvrté mi Kuba nevyšla. Tentokrát ovšem z jiných důvodů.

A co jste v Peru vlastně dělal?

Jak jsem již uvedl, mým hlavním posláním bylo fyzicky a odborně řídit technickou kancelář, vybavenou předními českými experty v různých profesích. V té době tam byl u moci prezident Alvarado Velasco. Jeho šestiletá snaha o zavádění sociálních reforem byla na konci s dechem. Provedl rozsáhlé vyvlastnění půdy a dal ji indiánům. Oni si ale mysleli, že všechno půjde samo. Začali se chovat jako vlastníci a nic nedělali. Nastaly problémy. Znárodněné podniky a doly neměly finance na další rozvoj. Nebylo proto divu, že došlo k pokusu o převrat. Ten však nebyl dobře připraven a přerostl ve střílení a drancování obchodů. Ekonomická a politická situace nadále nebyla udržitelná. Z popudu několika velitelů vojenských okruhů došlo k odvolání prezidenta Alvarada Velasca a k návratu pravicové vlády. Přesto moje dvouleté působení v Peru přineslo ovoce – realizovali jsme geotechnický průzkum pro rozšíření hydrocentrály Machu Picchu na řece Urubambě,

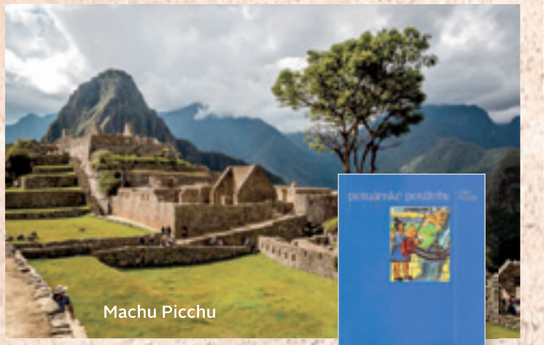

podepsal jsem kontrakt na geologický průzkum pro hydrocentrálu Mantaro, zpracovali jsme projekt pro rozšíření hydrocentrály El Sheque a mohl bych jmenovat další. I když tyto velmi náročné projekty byly řešeny formou vysoce odborných a dobře vybavených expedic, sám jsem se jako odborník na jejich řešení spolupodílel. Díky tomu se mi splnilo přání být blízko života indiánů, poznávat jejich zvyky a mentalitu, a dokonce s nimi i spolupracovat. Ale více o tom je v mé knize „Peruánské postřehy“ (© Repronis, 2004 a 2008).

Proč jste v Peru zůstal jen dva roky?

Moje první žena Olga těžce onemocněla. Operovali ji v Peru úspěšně rakovinu děložního čípku, ale po nařízeném návratu do České republiky k doléčení v Praze brzy zemřela. Nemohl jsem pokračovat sám s jedenáctiletou dcerou v náročné práci v zahraničí. Tyto pro mě velmi složité okolnosti, které poznamenaly poslední půlrok mého působení v Peru, popisuji v knize „Křivolaké cesty osudu“ (© Nová Forma, 2012).

Nebylo vám líto, že v okamžiku, kdy se naplnily vaše představy o poslání zahraničního experta, vzalo vše jiný konec?

Všechno v životě je třeba brát tak, jak to přichází. Výsledky mého působení v Peru se projevují pozitivně dodnes, i když mezitím uběhlo více než 40 let. Konečně, udělení vysokého státního vyznamenání od peruánské vlády v roce 2019 je toho dokladem.

S velvyslankyní Peru Lilianou Olarteovou de Torres Muga (vlevo) a manželkou Marií v r. 2019

Ve kterých zemích jste dále působil?

V letech 1978 až 1982 jsem pracoval na Kubě jako hlavní inženýr Ministerstva stavebnictví Kuby. V této funkci jsem poskytoval poradenskou činnost na mnoha významných stavbách, ať již to byla vodní díla, tepelné elektrárny, komunikace nebo průmyslové celky. Na Kubu jsem se znovu vrátil v roce 1984 jako vedoucí odborné expedice a koordinátor projektu pro výstavbu přečerpávací vodní elektrárny v pohoří Escambray, která měla spolupracovat s projektovanou atomovou elektrárnou v Cienfuegos. V roce 1990 byly tyto práce přerušeny. V roce 1991 jsem odešel do Španělska, kde jsem byl jmenován generálním ředitelem první česko-španělské akciové společnosti pracující v geologii, hydrogeologii a ekologii.

„Pracoval jsem jako externí učitel na několika českých vysokých školách a přednáškové činnosti jsem se věnoval i na univerzitách ve Španělsku, v Mexiku a v Peru.“

Až do roku 1994 jsem realizoval ve spolupráci s českými podniky a experty více než třicet studií a projektů zejména pro vodní stavby, ale i pro silnice a úsek dálnice, pro linku metra v Madridu, pro úsek trasy vlaku vysokých rychlostí, pro průmyslové celky a pro sanaci havarijních stavů staveb. V roce 1994 jsem začal samostatně podnikat v oblasti provádění, projektování a vyhodnocování geologických prací v inženýrské geologii a v oblasti zprostředkovatelských služeb. Tyto činnosti se staly mými hlavními pracovními aktivitami, v jejichž rámci jsem navštívil opakovaně Mexiko, Chile, Kubu, Brazílii, Argentinu, ve spolupráci s Geotestem Brno, a. s., jsem realizoval další práce ve Španělsku a na Kanárských ostrovech. V letech 2010 až 2011 jsem pracoval jako zodpovědný řešitel inženýrsko-geologického průzkumu pro přehradu Bawanur na řece Sirvan v severním Iráku, v Kurdistánu a jako koordinátor celého projektu.

Měl jste možnost předávat svoje bohaté zkušenosti studentům?

Od roku 1971 jsem pracoval jako externí učitel inženýrské geologie na Vysokém učení technickém v Brně, a to až do roku 1974, a poté znovu po svém návratu ze zahraničí. Jeden rok jsem také externě přednášel inženýrskou geologii na Vysoké škole báňské v Ostravě (1985). Přednáškové činnosti jsem se věnoval i na univerzitách ve Španělsku, v Mexiku a v Peru. Také jsem hodně publikoval, uveřejnil jsem více než 160 odborných publikací doma a v zahraničí.

Věnoval jste se i popularizaci geologie?

Ano. Ale nelze všechno dělat doopravdy, s plným nasazením. Od svých stroze vědeckých kolegů jsem sklízel úsměvné poznámky, že tím degraduji svoji odbornou práci. Já si to ovšem nemyslím a nikdy nemyslel. Jak jinak by se lidé dozvěděli o této velmi zajímavé, ale náročné práci? Jsem autorem námětů a spoluautorem scénářů televizních filmů Peruánské postřehy (1976), Geologové z Mantara (1977), Přečerpávací vodní elektrárna Centro Cuba (1988). Dále jsem spolupracoval na scénářích filmů Člověk proti horám (1977) a Lidé v podzemí (1977). Spolupracoval jsem i s televizí v Peru a na Kubě, nejen na scénářích, ale i v mnou připravených pořadech jsem vystupoval. Publikoval jsem čtyři desítky populárně-vědeckých článků. V roce 2004 jsem se zúčastnil odborné expedice Titicaca 2004.CZ, jejímž

cílem byl historicko-topografický popis jezera a jeho pevninského zázemí. Jedním z výsledků expedice je můj objev záhadných skalních obrazců nad ruinami Incahuasi poblíž města Huaytara, což popisuji ve své knize „Incawasi sídlo bohů“ (© Repronis, 2010). Výsledky mých studií jezera Titicaca popisuji v několika knihách, z nichž nejvýznamnější je kniha „Přežije jezero Titicaca třetí tisíciletí?“ (© Nová Forma, 2014).

V roce 2013 jsem navštívil Velikonoční ostrov v Polynésii, Misiones San Ignacio v Argentině a vodopády Iguazú v Brazílii. Spolu s doc. Pavlem Bláhou, DrSc. jsem navštívil v témže roce největší hydroenergetické dílo na světě, Itaipu v Brazílii a Paraguayi s cílem zahrnout toto úchvatné dílo do dalšího rozšířeného vydání naší knihy „The Application of Engineering Geology to Dam Construction“ (© Repronis, 2011). Tento záměr se podařil a druhé rozšířené vydání knihy bylo vydáno Komenského Univerzitou v Bratislavě v květnu 2014.

Jak a kdy došlo k tomu, že jste se stal stomikem?

To je opravdu velmi zajímavá a správně cílená otázka. Vždyť hlavně proto jsme se dnes sešli k tomuto rozhovoru. Ono to z pohledu dosud uvedeného vypadá, jako by moje cesta byla vydlážděná jen prací a dosaženými úspěchy. Ale nebylo a není tomu tak. Vždy jsem se snažil nacházet rovnováhu mezi prací a rodinným a společenským životem. Kromě úrazů při

práci či při sportu jsem netrpěl žádnými závažnými nemocemi. Ostatně, byl jsem jako zahraniční expert a později diplomat pod každoročním komplexním lékařským dozorem. Smrt mé první manželky Olgy při práci v Peru byla první velkou ránou a daní za mé zahraniční aktivity. V tehdejší době se propagoval názor, že změna klimatického pásma a životních podmínek může vyvolat rakovinu. Ale bylo tomu skutečně tak? Po prvním roce působení v Peru v letech 1974 až 1975 jsme odletěli do České republiky na prázdniny, což tehdy byla celkem běžná praxe, hlavně za účelem kontroly zdravotního stavu. Olga již z Peru odletěla s neurčitými zdravotními problémy v pánevní oblasti. Během měsíčního pobytu doma v Ostravě ale lékaři nic nezjistili. Rozhodli jsme se, že odletím sám plnit své povinnosti, a manželka s dcerou přiletí až v říjnu, až bude zdravá. Tak se stalo, ale asi po týdenním návratu do Limy se bolesti ještě zhoršily. Vyšetření na přední limské klinice ukázalo, že má velký zhoubný nádor v oblasti děložního čípku a že je jim zcela nepochopitelné, jak ho mohli u nás přehlédnout. Musela ihned na náročnou operaci, po níž mi majitel kliniky, můj přítel, zcela otevřeně sdělil zdrcující zprávu: „Uděláme, co bude v našich silách, ale nepředpokládám další délku jejího života více než 8 měsíců." Je ironií osudu, že to tak skutečně dopadlo. Ale to jsem trochu odbočil od vaší otázky. Nicméně, jak se někdy tvrdí, vše souvisí se vším.

Během mého odborného pobytu na jezeře Titicaca v Peru v roce 2004 jsem onemocněl horskou nemocí, nemocí z vysoké výšky. Byl jsem kvůli tomu na specializované klinice v Punu a díky jejich lékařské péči jsem svůj odborný úkol splnil. Je to podrobně popsáno v mých knihách, zejména v knize „Záhadné jezero Titicaca a Altiplano" (© Repronis 2010). Moje druhá manželka se této odborné expedice nezúčastnila, a ačkoliv jsem tento svůj zdravotní stav před ní tajil, aby se nemusela zbytečně obávat, dozvěděla se o tom od pojišťovny. Tím, že zachovala chladnou hlavu, mě velice podpořila v mé snaze splnit úkoly, kvůli nimž jsem účast v expedici přijal. Marie však je dodnes přesvědčena, že nebýt mé účasti na vědecké expedici Titicaca 2004, nebyl bych postižen rakovinou. V říjnu roku 2007 mi urologové zjistili zhoubnou rakovinu v oblasti vstupu do močového měchýře, která vyžadovala okamžitou operaci. Musel jsem podepsat souhlas, že pokud se to ukáže jako nutné, budu souhlasit i s odebráním močového

S PhDr. Miloslavem Stinglem v pohoří Escambray, Kuba 1981

měchýře. Naštěstí se to nestalo, a byť s několika recidivami, podařilo se tento problém řešit laparoskopicky a s překvapivě úspěšným nasazením vakcíny BCG až do roku 2013. Stačil jsem ještě v dobré fyzické a psychické kondici pracovně navštívit Chile, Velikonoční ostrov, Brazílii, Argentinu, Paraguay a na dovolené s manželkou Mallorku. Vše se zdálo v absolutní pohodě, pravidelné kontroly byly vcelku bez zvláštních výkyvů. Kontrolní cystoskopie začátkem října však ukázala výrazné zhoršení v divertiklu (výchlipku močového měchýře), na jehož stěně se projevovaly známky postupného zarůstání. Odebrané vzorky na histologii ze stěny divertiklu potvrdily zdrcující zprávu: jde o rakovinný nádor, zcela netypický a vzácný, silně agresivní, který se nedá odstranit laparoskopicky. Jde o spinocelulární karcinom G2 a není jiné řešení, než provedení radikální cystektomie, odstranění zcela zarostlého divertiklu a do půli již zarostlého močového měchýře. Je nutná operace, pokud možno ihned, za měsíc může být pozdě, a tak jsem se stal 3. prosince 2013 urostomikem.

Z uvedeného vidím, že stomikem jste již více než 6 roků. Jak to ovlivnilo a ovlivňuje váš život a jak vás podporuje vaše rodina?

V nemocnici jsem strávil na ARU 6 dní, potom jsem byl přemístěn na normální pokoj. Operace byla velmi náročná, pooperační stav rovněž, napojen na různé hadičky a přístroje, moje mysl bloudila někde v neznámých končinách. V hlavě mi probíhaly předchozí události a myšlenky na rozpracované a nedokončené aktivity. Moje životní dílo, obsáhlá kniha o jezeru Tititicaca, na níž jsem pracoval posledních deset let, stála před dokončením. Již druhý den v podivném stavu mysli jsem požádal sestru o papír a pero a zaznamenával

Peru 2004

S velvyslanci latinskoamerických zemí v r. 2019

jsem si poznámky, co chybí k jejímu dokončení. Doktoři byli plni údivu, asi si mysleli, že jsem se zbláznil. Podivný pacient. Z mého pohledu to ale asi bylo rozhodující, proč jsem se brzy zotavil do stavu, kdy jsem se mohl samostatně pohybovat, myslet, sám pečovat o osobní hygienu a komunikovat s některými pacienty. Dá se říci, že urostomie se mnou začala kamarádit. Neměl jsem ale čas na ni myslet, mé myšlenky bloudily zcela jinde. Rád a s velkým poděkováním a obdivem se musím zmínit, že moje manželka Marie celou tuto kritickou dobu mého pobytu v nemocnici využívala každou chvilku, aby mě povzbudila svojí přítomností a svým nakažlivým nepředstíraným optimismem. Po propuštění z nemocnice, již v klidu domova, jsem přemýšlel o tom, co dokáže dnešní věda a vysoce kvalifikovaní chirurgové a lékaři. Postupně se zcela rozplynuly moje pochybnosti o možnosti dále plnohodnotně žít s urostomií. Budu moci dále pokračovat ve své práci jako podnikatel, fyzická osoba, spolupracující se zahraničními subjekty? Budu moci dokončit a rozpracovat další knihy k vydání? A co cestování autem, letadlem, co přednášková činnost, co moje milované plavání? Ukázalo se postupně, že mohu vše. Ale o tom jsem již podrobně informoval čtenáře RADIMA v čísle 2/2017 v článku Diskuze na téma Velké návraty. Od té doby uplynuly další dva roky naplněné plodnou prací, a co se týče stomie, naprosto bezproblematické. Závěrem snad se musím zmínit, že jako stomik jsem se naučil velmi rychle nejen se stomií normálně žít, ale sám se o ni starat a pečovat, takže vše funguje, jako by ani k žádné operace nikdy nedošlo.

S Miroslavy Zikmundovými (st. a ml.) ve Zlíně v r. 2018

Na tom ale má velkou zásluhu i ConvaTec, neboť jeho produkty jsou opravdovým zázrakem, který umožňuje plnohodnotný návrat do života.

V loňském roce byla vaše celoživotní snaha oceněna – obdržel jste vysoké peruánské státní vyznamenání?

Ano, jedná se o řád „José Gregorio Paz Soldán, Za zásluhy v diplomatické službě Peru", jímž jsem byl oceněn za velký přínos pro kulturní, vědeckou a ekonomickou propagaci Peru v České republice. Vyznamenání jsem převzal od peruánské velvyslankyně v Praze dne 19. září 2019. Bylo pro mě velkou ctí získat toto vysoké peruánské státní vyznamenání, znamená pro mě jisté morální povzbuzení a uspokojení, že moje úsilí nebylo marné.

Kde se dozvíme více o výsledcích vaší zejména odborné práce, o vašich aktivitách doma a zahraničí a vůbec, prostě o vás?

Hodně je uvedeno na mých webových stránkách www.horsky.org, nebo www. horsky.estranky.cz a dále na stránkách Klubu Hanzelky a Zikmunda, www.klubhz.cz. Skoro vše o mně a mých aktivitách je uvedeno v mé zatím poslední velmi obsáhlé knize „Živá monografie" (© 2019, Nová Forma). Její druhé, doplněné vydání pak vyšlo v nakladatelství GALIUM na DVD s papírovým obalem (© Galium 2019). Toto její druhé vydání je rozšířeno o mé projevy v rozhlase, má vystoupení v televizi, o powerpointové přednášky. Jsou v ní uvedeny rovněž abstrakty všech mých dosud vydaných knih, jejichž počet dosahuje dvacet. Moje zatím poslední kniha, která rovněž vyšla v roce 2019, se jmenuje „Cuba Centro" a je o mém osmiletém působení na Kubě včetně autentických krátkých filmů a dobové dokumentace (© GALIUM 2019).

Vážená paní Křepínská, doufám, že jsem svými snad někdy poněkud obsáhlými odpověďmi na vaše otázky čtenáře RADIMA neunavil a že náš rozhovor jim poslouží k inspiraci, že pro stomiky normální život nekončí, naopak, může být novým začátkem vidění světa jiným, ještě bohatějším a osvobozujícím pohledem.

Děkuji za rozhovor a přeji hodně energie a životního elánu do dalších let.

Foto: archiv Ing. Horského a Depositphotos.

Alice Křepínská,
Zákaznický servis ConvaTec

„Dá se říci, že urostomie se mnou začala kamarádit."